

Kölelik ve Sömürge Sonrası Ülkelerin
**Sosyal Bilgiler ve
Tarih Programları**

Cilt 2: Orta ve Güney Amerika, Afrika

Çeviri Editörü: Hüseyin KÖKSAL

Çeviri Editörü: Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL

**Kölelik ve Sömürge Sonrası Ülkelerin
SOSYAL BİLGİLER VE TARİH PROGRAMLARI
Cilt 2: Orta-Güney Amerika, Afrika**

ISBN 978-625-6287-40-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık
1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46821

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖNSÖZ

Psikolojide “parlayan nesne sendromu” adı altında bir rahatsızlık tanımlanır. Dikkatin sürekli olarak parlayan, öne çıkarılan nesnelere odaklanmasıyla ilgili bir sendrom bu. Tarih kimi zaman parlayan nesnelere gösterisine dönüştürülür ve geçmişin bazı kısımları karartılıp odaktan uzaklaştırılır. Özellikle Afrika ve Amerika tarihinde birçok olay ve olgu yok sayılır. Bilgi hakikate hizmet etmekten ziyade üretilmiş data'lara indirgenir. Veriler “Avrupa merkezli” veya “batı merkezli” bir lensle sunulur.

Birçok ülke, ülke konumunda algılanmaz; onların bir kimliğe ihtiyaçlarının olmadığı “varsayılan” hükümdür. Bu yüzden bağımsızlık, özgürlük, vatan gibi kelimeler böyle ülkelerin kavram dünyasında çarpıtılmış olarak yer alır. Dünyanın bu karartılmış bölgelerindeki ülkelerin kendileri olabilmeleri onların tarih, kültür ve eğitim alanlarında özlerine dönmeleriyle mümkündür.

Dünyada yayınlanan akademik yayınlarda etnosentrik bir bakış açısıyla sunulan araştırma içeriklerini artık başka bir gözle değerlendirmek gerekiyor. Ne var ki alışkanlıklar buna çok izin vermiyor. Bu alışkanlıkları kırarak Dünyada özellikle “az gelişmiş” diye kötü niyetle sınıflanan ülkeler hakkındaki bilinmezliği ve önyargıları kırmakta yarar var. Onların eğitim programlarının bilinmesi, tarihlerinin kendi zihin dünyaları açısından ortaya konulması hayati bir önem taşıyor. Sadece ortaya konulması değil, bunların tüm dünyanın ortak araştırma sahasına sunulması icap ediyor.

Elinizdeki bu kitap son derece cesurca bir girişimle önyargıların kırılmasına hizmet eden akademik bir vaziyet alışın temsili. Orta ve Güney Amerika ile Afrika'dan seçilmiş 16 ülkenin Sosyal Bilgiler ve Tarih Programlarının çevirisini içeren bu yayın aynı zamanda karşılaştırmalı müfredat çalışmaları için de zemin hazırlıyor. Bu kitabı sadece bir öğretim programları çalışması olarak değil, aynı zamanda bu ülkelerdeki insanlara karşı bir ödevimiz olarak görmek mümkün. Seslerine ses olmak, etkileşimin önünü açmak ve buradan hareketle kendi müfredatlarımızla tanıştırma fırsatı sağlamak söz konusu. Kitapta yer alan içeriklerde farklı ülkelerin son derece yetkin program örnekleri yer alıyor. Bizim için de numune teşkil eden bu örneklerin tartışılması eğitim dünyamıza zenginlik katacaktır.

Emeği geçen tüm akademisyenlere gönülden teşekkür eder, devamı niteliğindeki çalışmaların yeni kitaplarda, tezlerde ve makalelerde yer almasını temenni ederim.

Prof. Dr. Ziya SELÇUK

SUNUŞ

Yaklaşık yirmi yıl önce, küreselleşmenin adımlarıyla ilk defa tanışırken, sıkça “dünya küçülüyor” tabirini kullanıyorduk. Bu dönemde, teknolojinin hızla ilerlemesi ve iletişimin sınırsızlaşması, bize dünyayı parmaklarımızın ucunda hissettiriyordu. Ancak gerçekte, dünya asla küçülmedi. Sadece algıladığımız ve odaklandığımız kısımlar değişti. Bazı bölge ve kültürler, medyanın ve popüler kültürün etkisiyle ön plana çıkarken, bazıları gözlerimizin uzağında kalmaya devam etti.

Ancak zamanla, küresel merak ve anlayışımızın kapsamı genişledi. Artık dünya, sadece büyük metropoller veya popüler tatil bölgelerinden ibaret değil. Her bir köşesi, kendi içinde zengin tarihlere, kültürlere ve bilgeliklere ev sahipliği yapıyor.

Çalışma, genellikle gözden kaçırdığımız bölgeleri, yani Afrika, Latin Amerika ve Asya'yı mercek altına alıyor. Bu bölgelerden özenle seçilmiş ülkelerin Sosyal Bilgiler ve Tarih dersi öğretim programları, tarihi olaylara ve sosyal konulara yaklaşımlarıyla sadece bilginin derinliğini değil, aynı zamanda ileriye dönük vizyonlarını da yansıtıyor. Öğretim programları birçok yerel ve küresel meseleyi, genellikle batı merkezli yaklaşımların dışında, kendi kültürel ve tarihsel bağlamlarında ele alıyor.

Eser eğitim ve sosyal bilimler alanındaki uzmanlara, küresel eğitim programları hakkında daha geniş ve çeşitli bir bakış açısı sunmayı hedefliyor. Çalışmada emeği geçenleri önemli ve değerli katkılarından dolayı yüreктen tebrik ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

ÇEVİRİ EDITÖRÜNÜN NOTU

Elinizdeki eser, Orta Amerika, Güney Amerika ve Afrika'dan seçilmiş 16 ülkenin Sosyal Bilgiler ve Tarih dersi öğretim programlarının ya da Sosyal Bilgilere eşdeğer programların çevirilerini içermektedir. Bu benzersiz derlemenin oluşturulmasının arkasındaki sebepler oldukça önemlidir:

Türkiye eğitim alanında batının dışında kalan ülkelere dair kapsamlı bir veri setine sahip değil. Bu, çoğunlukla ABD ve Avrupa eğitim sistemlerine odaklanmamıza neden oluyor. Ancak dünyanın dört bir yanında kendi gerçekleriyle yüzleşen, bu gerçeklikleri değiştirmek ya da onlarla büyümek isteyen birçok ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerin eğitim yaklaşımları, bize farklı bir perspektif sunarak kendi eğitim sistemimiz ve dünya hakkındaki bakış açımızı zenginleştirebilir. İncelenen ülkeler, tarihsel süreçlerinde bağımsızlık, kölelik, sömürgecilik gibi deneyimlere sahip. Bu deneyimler, onların özgürlük, çatışma çözümü, çok kültürlülük gibi konulara farklı bir bakış açısı getirmelerine yol açıyor.

Çalışmamızda Orta ve Güney Amerika'dan 13 ve Afrika'dan 3 ülke öne çıkıyor. Seçilen ülkelerin tamamının bir sömürge ve kölelik geçmişi bulunmaktadır. Afrika'da, sömürge ve kölelik geçmişi nedeniyle günümüzde bu geçmişin izlerini taşıyan ülkeler öncelikli olarak seçildi. Orta Amerika ve Asya'dan seçilen ülkelerde ise, tarihleri boyunca yaşadıkları sömürgecilik ve sosyo-ekonomik gelişimleri dikkate alındı.

Genel olarak ülkelerin tüm ülkede uygulanan resmi programları seçildi. Bunun yanı sıra, örnek olması açısından, dönemsel ya da resmi olmayan programlardan da örnekler yer alıyor. Örneğin Arjantin'de küresel salgın döneminde salgın koşulları gözetilerek hazırlanmış olan "Sosyal Bilgiler Uzaktan Eğitim Programı" ve Kolombiya'da okulların kendileri için hazırladıkları Sosyal Bilgiler Programlarının bir örneği kitaba alındı. Yine, Kamerun'da sadece Fransızca konuşulan bölgelerde uygulanan Sosyal Bilgiler programına da yer verildi.

Bu çeviri çalışması, Malgaşça, Portekizce, İspanyolca, Fransızca ve İngilizce dillerinden titizlikle yapıldı. Çeviri sürecinde, özellikle daha az bilinen dillere dair doğruluğu teyit etmek için çapraz çeviriler ve uzman çevirmen gruplarının katkılarıyla kontroller gerçekleştirildi. Yaklaşımı özgün ve ilham verici olan programların tamamı çevrilerek kitapta yer buldu.

Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Sunuş.....	iv
Çeviri Editörünün Notu.....	v

1. BÖLÜM ORTA VE GÜNEY AMERİKA

1.1. Bölüm: Birleşik Meksika Devletleri.....	1
<i>Çeviren: Abdulkirim DARENDELİ, Milli Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID No: 0009-0009-7961-7372	
1.2. Bölüm: Honduras Cumhuriyeti.....	49
<i>Çeviren: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa EROL, Yıldız Teknik Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-1675-7070	
1.3. Bölüm: Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti.....	123
<i>Çeviren: Arş. Gör. Ülkü ÇOBAN SURAL, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-9766-2443	
1.4. Bölüm: Kolombiya Cumhuriyeti.....	171
<i>Çeviren: Dr. Öğr. Üyesi Hakan BAYIRLI, Afyon Kocatepe Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-8415-5418	
1.5. Bölüm: Dominik Cumhuriyeti.....	231
<i>Çeviren: Ebru ERGÜL, Selçuk Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-0298-7035	
1.6. Bölüm: Guyana Kooperatif Cumhuriyeti.....	273
<i>Çeviren: Dilara AKYAR YAĞDIRAN, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0001-7935-3789	
1.7. Bölüm: Fransız Guyanası.....	341
<i>Çeviren: Ayşenur HUTUN, Millî Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID No: 0009-0008-2975-6350	
1.8. Bölüm: Paraguay Cumhuriyeti.....	387
<i>Çeviren: Prof. Dr. Hasan IŞIK, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-3033-4867	

1.9. Bölüm: Nikaragua Cumhuriyeti	427
<i>Çeviren: Selin OKUR, Marmara Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0009-0009-1144-4647	
1.10. Bölüm: Uruguay Doğu Cumhuriyeti	471
<i>Çeviren: Nalan ÇEVİK, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-3033-4867	
1.11. Bölüm: Şili Cumhuriyeti	499
<i>Çeviren: Yasemin SÖNMEZ GÜMÜŞHAN, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0003-2148-0122	
1.12. Bölüm: Brezilya Federal Cumhuriyeti	575
<i>Çeviren: Dr. Yakup IŞIKER, Mardin Artuklu Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0003-3493-0620	
1.13. Bölüm: Arjantin Cumhuriyeti	617
<i>Çeviren: Ecem ÇELİKKOL, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0001-6629-0854	

2. BÖLÜM AFRİKA

2.1. Bölüm: Fildişi Sahili Cumhuriyeti	651
<i>Çevirenler: Ayşegül ÇOLAK, Milli Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID No: 0009-0003-2050-3510	
<i>Abdullah ÇOLAK, Milli Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID NO: 0000-0001-8896-4127	
2.2. Bölüm: Madagaskar Cumhuriyeti	705
<i>Çeviren: Merih GÜROL, Gazi Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0009-0006-9964-5336	
2.3. Bölüm: Kamerun Cumhuriyeti	743
<i>Çeviren: Dr. Yakup IŞIKER, Mardin Artuklu Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0003-3493-0620	
Çeviri Editörü ve Çevirenler Hakkında	761

1. BÖLÜM

ORTA VE GÜNEY AMERİKA

1.1. BÖLÜM

BİRLEŞİK MEKSİKA DEVLETLERİ

Çeviren: *Abdulkerim DARENDELİ*, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0009-0009-7961-7372

Birleşik Meksika Devletleri Bayrağı¹: Yaklaşık üç yüz yıllık İspanyol yönetimine karşı Meksika'da 1810 yılında başlayan bağımsızlık savaşları, farklı kesimler tarafından farklı bayraklar altında yapılmıştır. Bugün kullanılan bayrağın ilk şekli, bağımsızlık savaşını yürüten muhafazakârların kullandığı bayraktır. 1821 yılında bu bayrak bağımsız Meksika'yı temsilen kullanılmaya başlanmıştır. Yıllar boyunca ülkedeki yönetim şekillerine bağlı olarak bayrakta kısmi değişiklikler olmuştur. En son 17 Eylül 1968'de bugünkü biçimi kabul edilmiştir. Bayrak dikey üç renkten oluşmaktadır. Yeşil bağımsızlığı, beyaz dini ve kırmızı birliği temsil etmektedir. Ortasında ise Meksika Arması yer almaktadır.

Birleşik Meksika Devletleri Arması²: Resmi adı "Meksika'nın Ulusal Kalkanı"dır. Tasarımı bir Aztek efsanesine dayanmaktadır. Efsanede bir kartal, bir yılanı yemektedir. Aztekler, bunu "iyinin kötüyle savaşı" olarak yorumlamışlardır. Aynı yorumu, yılanın ilk günahı temsil ettiğini düşündükleri için sömürgeciler de benimsemişlerdir. Ara Meksika bayrağında, Meksika madeni paralarında yer almakta ve ulusal devlet mührü olarak kullanılmaktadır.

Birleşik Meksika Devletleri Milli Marşı³:

Meksikalılar, Savaş Çılgına

Meksikalılar! Savaş çılgığı attığımızda

kılıçlarınızı ve dizginlerinizi ödünç verin;

ve topun kükremesi üzerine dünyanın merkezi titresin.

Alnınız, ey vatan, ilahi barış meleği tarafından

zeytin çelenkleriyle kuşatılacak. Çünkü cennette sonsuz kaderiniz Tanrı'nın parmağıyla yazılmıştır.

Ama yabancı bir düşman,

1 <https://www.britannica.com/topic/flag-of-Mexico>

2 https://en.wikipedia.org/wiki/Coat_of_arms_of_Mexico

3 <https://nationalanthems.info/mx.htm>

biricik vatanyla topraklarınızı kirletirse, düşünün,
sevgili anavatanınız, cennetin size her oğlunuzda bir asker verdiğini düşünün.

Meksikalılar! Savaş çılgılığı attığınızda
kılıçlarınızı ve dizginlerinizi ödünç verin;
ve topun kükremesi üzerine dünyanın merkezi titresin.
Savaş, vatanın onurunu lekelemeye kalkışanlara karşı ateşkessiz savaş !
Savaş, savaş!
Vatanseverlik pankartları kan dalgalarıyla doluyor.
Savaş, savaş!
Dağda, vadide Korkunç top gürelemesi
ve yankılar asil bir şekilde birlik çılgınlıklarını yankılıyor! özgürlük!

Meksikalılar! Savaş çılgılığı attığınızda
kılıçlarınızı ve dizginlerinizi ödünç verin;
ve topun kükremesi üzerine dünyanın merkezi titresin.
Anavatan, çocuklarınız silahsız kalmadan
Boyunduruk altında boyunları sallansın,
Kırlarınız kanla sulansın, ayakları kanla çignensin.
Ve tapınaklarınız, saraylarınız ve kuleleriniz korkunç bir çarpışmada
yerle bir olsun ve harabeleri şöyle söyleyerek var olsun:
Anavatan burada bin kahramandan yapılmıştır.
Vatan, vatan,
çocuklarınız, nefeslerini sizin davanız için vereceklerine yemin ederler,
Borazan, o kavgacı üslubuyla onları yiğitlikle mücadeleye çağırırsa.
Senin için zeytin çelenkleri!
Onlar için bir zafer anısı!
Senin için bir zafer defnesi! Onlar için bir şeref mezarı!

İklim, Coğrafya, Ekonomi, Nüfus⁴: Meksika'da sıcak ve tropikal olmak üzere iki iklim özelliği görülür. Kuzey bölümleri olmak üzere Meksika'nın çoğu bölgesi kurak bir iklim yapısına sahiptir. 1.972.550 km² yüz ölçüme sahiptir ve bu yönüyle dünyanın 13. Büyük ülkesidir. Nüfusu yaklaşık 133 milyondur. Nüfusun %60'ı Mestizo (Melez), % 10'u beyaz ve geri kalanı kıtanın yerlilerinden oluşmaktadır. Toplam 68 farklı dil konuşulmaktadır. Bununla birlikte resmi dili İspanyolcadır. Meksika ekonomisi görülmemiş bir makroekonomik istikrara sahipti, bu da enflasyonu ve faiz oranlarını düşük seviyelere indirmiş ve kişi başına düşen geliri artırmıştı. Buna rağmen, kentsel ve kırsal nüfus ile kuzey ve güney eyaletlerinde zengin ve fakir arasında büyük boşluklar belirgindir. Çözülmemiş konulardan bazıları, altyapının iyileştirilmesi, vergi sisteminin çağdaşlaştırılması ve iş yasaları ve gelir eşitsizliğinin azaltılmasını içerir.

Tarihçe⁵: Ülke, Olmek, Toltek, Teotihuacan, Zapotek, Maya ve Aztek başta olmak üzere çeşitli gelişmiş Mezoamerikan uygarlıklara ev sahipliği yapmaktaydı. 1519'da İspanyol İmparatorluğu'nun, Yeni İspanya adıyla hüküm sürmeye başladığı Tenochtitlan'daki merkezinden başlayarak bölgeyi fethetme ve kolonileştirme faaliyetleri 1521'de tamamlandı. Üç yüz yıl kadar İspanyol kolonisi olan bölge, 1821'de koloninin zaferiyle sonuçlanan Meksika Bağımsızlık Savaşı sonrasında Meksika adıyla bağımsızlığını ilan etti. Bağımsızlık sonrası dönem ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklarla geçti. 1846-48 yılları arasındaki Meksika-Ameri-

4 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Meksika>

5 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Meksika>